

Een pijnlijke vaststelling

Ergens tussen 14 april 2002 (sN-nieuwsbrief nr.8) en 16 januari 2003 (sN-nieuwsbrief nr. 9) ben ik voorzitter geworden als opvolger van Wim Jansen, aanvankelijk als a.i., maar dat adjectief is er gaandeweg van afgesleten. Nu juli 2011 houd ik het voor gezien. Dat betekent niet dat ik geen hart meer heb voor de Nederlandse taal, maar dat ik tot de slotsom heb moeten komen dat ik er niet in geslaagd ben het Nederlands als belangrijk thema op de Nederlands(talige) kaart te zetten. Individueel zeggen Nederlanders dat ze het bezit van de eigen taal op hoge prijs stellen, maar in de praktijk blijkt daar erg weinig van. Het Nederlands staat onder druk. Op steeds meer plaatsen moet het Nederlands wijken voor het Engels. Dat gebeurt soms met toestemming van de controlerende macht, maar vaker nog door weg te kijken. Het volk laat zich weinig horen.

Toen minister Ritzen in 1993 voor de tv verklaarde dat Engels een prominentere plaats aan de Nederlandse universiteiten zou moeten krijgen, brak er een storm van protest op. Hoe haalde die malle man het in zijn hoofd? Een Twentse hoogleraar besloot zelfs bij wijze van ongenoegen zijn college in het Frans te geven om de waanzin van Ritzens uitspraak aan te tonen. Er kwam, mede op initiatief van D66-prominent Aad Nuis (De Geweldige, volgens Jan Blokker, die Ritzen bestempelde als kwek), een taalclausule in de wet op het hoger en wetenschappelijk onderwijs, die bepaalde dat Nederlands de voertaal is aan de Nederlandse universiteiten. Ritzen mompelde dat hij verkeerd begrepen was.

Geenzins. Een kleine twintig jaar later is het Nederlands uit grote delen van de academische curriculae verdreven en bestaat een hoogleraar in Nijmegen het een student te verbieden haar eindschrijving in het Nederlands te schrijven (en daarin gelijk krijgt van de beroepscommissie van de universiteit). Op een brief van de stichting Nederlands aan het ministerie van onderwijs, waarin zij stelt dat zulks in strijd is met de taalclausule, antwoordt de plaatsvervangend secretaris-generaal van onderwijs dat de Radboud-universiteit zich netjes aan de wet houdt. De wet kent uitzonderingen en de universiteit had keurig opgeschreven dat bij de bewuste eindtermen de eindschrijving in het Engels geschreven diende te worden. Niks aan de hand dus, oftewel hoe het ministerie de uitzondering de regel laat worden. Zonder blikken of blozen. Geen Kamerlid dat zich daar druk om heeft gemaakt.

In het kielzog van de universiteiten rukt ook het Engels op de middelbare scholen en op de basisscholen op. Op honderden middelbare scholen in Nederland wordt in het Engels les gegeven. Een gesubsidieerde organisatie, het Europees Platform, krijgt alle ruimte dat aantal nog verder op te voeren. Aanvankelijk ging het alleen nog om vwo-opleidingen en kwamen alleen 'excellente leerlingen' daarvoor in aanmerking, maar inmiddels zijn daar ook havo's en zelfs enkele vmbo's bij gekomen. Onlangs adviseerde de Onderwijsraad, voor welk adviesorgaan de marginalisering van het Nederlands niet snel genoeg lijkt te kunnen gaan, de minister om basisschoolleerlingen een eindtoets Engels af te nemen. Dat voorstel had de warme 'support' van de minister van onderwijs. Eerder had diezelfde Onderwijsraad aangeraden om al in de eerste groepen van de basisschool leerlingen les in het Engels te geven. Die vreemde raad kwam tot die conclusie na de constatering dat de kennis van vreemde talen in Nederland achteruit is gegaan. Vervolgens rolt daar dan een voorstel uit dat juist die taal voortrekt, die geen enkele moeite heeft zich in alle poriën van de Nederlandse samenleving te vestigen. De voorganger van de huidige minister vond dat een prima idee van de Onderwijsraad.

Het eerdergenoemde Europees Platform beweert, gesubsidieerd, dat Engels als lestaal de ontwikkeling van het Nederlands bij de tweetalig opgeleide middelbarescholieren niet in de weg zit. Dat is klinkklare nonsens. Meer Engels betekent minder Nederlands. Vooral doordat universiteiten steeds meer op het Engels overschakelen, dreigt er een elite te ontstaan die in het Engels is opgevoed en in het Engels denkt. De vergelijking met de franskiljons, verfranste Vlamingen, in België in de negentiende en twintigste eeuw dringt zich op. De nieuwe klasse van de angelskiljons zal geen bijdrage leveren aan het onderhouden van de eigen moerstaal. Het Nederlands dreigt daardoor intellectueel onthoofd te worden.

De taal is het gemeenschappelijk bezit van een volk en als dat volk de taal bij het grofvuil wenst te zetten, wie ben ik dan dat volk op de vingers te tikken? Het proces van taalverdringing ziet er echter niet uit als een bewuste beweging van fanatieke angelskiljons. Zelfs grote voorstanders van de verengelsing als D66-er Pechtold zegt het beste voor te hebben met het Nederlands.

Mantra

De overdaad aan Engels op de Nederlandse universiteiten (dan hebben we het niet eens over de volledig Engelstalige *university colleges*) wordt beargumenteerd met de volslagen domme mantra dat "Engels nu

eenmaal de taal van de wetenschap is." Goed 150 jaar is Nederlands de taal geweest waarmee studenten de wetenschap werd bijgebracht. In die periode hebben Nederlandse wetenschappers het er niet slecht van af gebracht, ondanks hun 'handicap' van de Nederlandse taal. De grote Nederlandse wetenschappers als Lorentz, Zeeman, De Vries en Van der Waals schreven hun proefschrift gewoon in het Nederlands. Het taalargument van de universiteitsbestuurders lijkt daarmee op zijn minst wankel. Het lijkt er eerder op dat er meer Engels moest komen om bedrijfseconomische redenen (buitenlandse studenten brengen meer geld op dan Nederlandse). Uit de Kamer is nauwelijks enig protest te horen.

Taaltrots is de Nederlander vreemd. Dat rikt te veel naar nationalisme en bruine bewegingen. Taal is echter een rijk bezit, waarvan de (ook economische) waarde nauwelijks is te meten. Het is vreemd dat Nederlanders zo achteloos met hun taal omgaan en zich kennelijk nauwelijks bewust zijn van dat rijke bezit. Ik wil Vlaanderen niet idealiseren, daar zijn de eerste angelskiljons ook al opgedoken, maar daar vindt wél een serieuze discussie plaats over meer Engels op de universiteiten. Ook daar is er een sterke pro(-Engels)beweging, maar die moet met de billen bloot, anders dan in Nederland, waar overtreding van de wet wordt gedoogd en er hoegenaamd geen discussie heeft gewoed over de zin en, wat mij betreft vooral, onzin van meer Engels in het Nederlandse onderwijs.

Er is, op instigatie van de ChristenUnie, een proces op gang gezet om Nederlands in de grondwet te verankeren. Of dat proces nog vaart heeft valt moeilijk waar te nemen, maar het opnemen van een apart regeltje in de grondwet zal de taalverdringing die plaatsvindt niet stuiten. Dat is aan de bezitters van de taal, de Nederlandstaligen. De stichting Nederlands is ooit opgericht om de Nederlanders en Vlamingen bewust te maken van wat er aan de gang is en ze aan te zetten tot verzet. Verzet tegen het marginaliseren van de eigen taal. Ik heb niet de indruk dat de stichting daarin is geslaagd getuige ook de grote stilte in de Kamer en de media na het taalverbod (het verbod van het gebruik van de eigen taal) dat opgelegd werd aan een Nederlandse studente. Daar acht ik mezelf (mede)verantwoordelijk voor, vandaar dat ik aftreed als voorzitter.

De stichting Nederlands was niet mijn idee. Er zijn genoeg organisaties die zich met taal bemoeien/bezighouden vond ik, maar waar zijn ze? Waar is het genootschap Onze Taal, de vereniging die zich met trots de grootste taalvereniging ter wereld noemt? Waar is de Taalunie, die constateert dat het Nederlands er nog nooit zo goed heeft voorgestaan als nu? Waar zijn de neerlandici, de professionele 'minnaars' van het Nederlands? Waar zijn al die protestanten als er weer eens met de spelling geknoeid worden (die ze valselijk voor taal verslijten)? Ik hoor ze niet. Zie ik dan spoken? Ik zou het wel willen in dit geval, maar ik vrees dat dat niet waar is. Nederlandstaligen let op uw taal. Het is een te kostbaar bezit om te verkwanselen...

Arno Schrauwers bij zijn afscheid als voorzitter van de stichting Nederlands